

Bevestiging van het voorkomen van *Calyciphora albodactylus* (Lepidoptera: Pterophoridae) in België

Carina Van Steenwinkel & André Verboven

Samenvatting. Op 6 juni 2015 werden te Aywaille (Luik) verscheidene rupsen gevonden van een vedermot (Pterophoridae) op Driedistel (*Carlina vulgaris* L.). Na uitkweken werd bevestigd dat het ging om *Calyciphora albodactylus* (Fabricius, 1794).

Abstract. On 6 June 2015 several caterpillars were found on *Carlina vulgaris* L. at Aywaille (province of Liège) from which *Calyciphora albodactylus* (Fabricius, 1794) could be bred.

Résumé. Le 6 juin 2015 plusieurs chenilles ont été trouvées sur *Carlina vulgaris* L. à Aywaille (province de Liège) à partir de laquelle *Calyciphora albodactylus* (Fabricius, 1794) pourraient être élevés.

Key words: *Calyciphora albodactylus* – Faunistics – Belgium.

Carina Van Steenwinkel: Kerkhoflaan 19, B-2400 Mol. carin.vansteenwinkel@gmail.com

André Verboven: Groeneweg 60, B-3001 Leuven. verboven.pc@outlook.be

In de entomologische literatuur werd het voorkomen van *Calyciphora albodactylus* (Fabricius, 1794) in België verscheidene malen vermeld. In de catalogus van Belgische Lepidoptera van De Sélys-Longchamps (1944) werd de soort zonder vindplaats vermeld als "*Pterophorus xanthodactylus* Tr.". De Fré (1858) verwijderde de soort opnieuw van de lijst op aangeven van De Sélys-Longchamps zelf als verkeerde determinatie. Arenberger (1995) vermeldde de soort als "*Calyciphora xerodactyla* (Zeller, 1841)" van Yvoir, Provincie Namen en ook Gielis (2003) vermeldt de soort van België in zijn wereldcatalogus van de Pterophoridae. Navraag bij laatstgenoemde auteurs leerde ons dat deze vermeldingen gebaseerd waren op museumexemplaren in één of ander Europees museum maar dat ze geen gedetailleerde gegevens meer konden achterhalen

doordat hun nota's in de loop der tijden verloren gegaan zijn. Karsholt & Gielis (1995) bevestigden de synonymie van *xerodactyla* en *albodactylus*.

Tijdens een excursie van de Werkgroep Bladmineerders van de Vlaamse Vereniging voor Entomologie op 6 juni 2015 naar het natuurreservaat Heid des Gattes op het grondgebied van Aywaille (provincie Luik) werden een groot aantal Driedistels (*Carlina vulgaris* L.) opgemerkt met opvallende vraatsporen (Fig. 1 en 2). Een aantal planten werden afgespeurd op zoek naar de veroorzaker van de vraat en na enige tijd ontdekte de eerste auteur eerst enkele kleinere en even later ook enkele grotere rupsjes die duidelijk als vedermot (Pterophoridae) herkend werden (Fig. 3).

Fig. 1–4. *Calyciphora albodactylus* (Fabricius, 1794), Aywaille (LG), 06.vi.2015, leg. C. Van Steenwinkel.

1 en 2.– Vraatsporen op *Carlina vulgaris* L.

3.– Volgroeide rups op onderkant blad.

4.– Lege pophuid.

Foto's 1–3 © C. Van Steenwinkel

Foto 4 © A. Verboven.

De tweede auteur nam wat blaadjes van de voedselplant en 2 bijna volgroeide rupsjes mee om op te kweken. Thuis gekomen werden de rupsjes en de blaadjes in een petrischaal gelegd waarop de eerste rups zich onmiddellijk in de rand van de schaal begon te

verpoppen. De tweede rups at nog een dag verder en begon zich daarna eveneens te verpoppen op een blaadje van de voedselplant (zie lege pophuid in fig. 4). Bij verstoring reageerden de popjes heftig door zich met het cremaster vast te houden en zich op te richten.

Op 24 juni ontpopten twee volwassen wijfjes van *Calyciphora albodactylus* (Fabricius, 1794) (Fig. 5). Het voorkomen van de soort in België wordt daarmee bevestigd.

Fig. 5. *Calyciphora albodactylus* (Fabricius, 1794) ♀, e.l. 24.vi.2015 © A. Verboven.

Verspreiding

Calyciphora albodactylus is wijd verspreid in het Palaearctisch gebied. Volgens Fauna Europaea (Gielis 2013) komt de soort voor in de volgende Europese landen: Bosnië & Herzegovina, Bulgarije, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Kroatië, Macedonië, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Zweden en Zwitserland. Buiten Europa werd de soort vermeld uit Turkije, Oekraïne, Rusland en Iran (Arenberger 1995, Gielis 2003, Alipanah & Ustjuzhanin 2005).

Dankwoord

Wij zijn dank verschuldigd aan Steve Wullaert voor de uitstekende organisatie en leiding van de excursies van de Werkgroep Bladmineerders, aan Éric Steckx voor de toelating om het natuurreserveaat Heid des Gattes te inventariseren, aan Willy De Prins voor het bezorgen van literatuur en aan Cees Gielis om onze determinatie te bevestigen.

Referenties

- Alipanah H. & Ustjuzhanin P. 2005. An annotated list of the Pterophorinae (Oidaematophorini and Pterophorini) of Iran (Lepidoptera: Pterophoridae). — *Entomologica Fennica* **16**: 129–143.
- Arenberger E. 1995. Pterophoridae Erster Teil. — In: Amsel H. G., Gregor F. & Reisser H. (Eds), *Microlepidoptera Palaearctica* **9**. Verlag G. Braun, Karlsruhe. 247 blz.
- De Fré Ch. 1858. Catalogue des Microlépidoptères de la Belgique. — *Annales de la Société entomologique belge* **2**: 45–162.
- De Sélys-Longchamps E. 1844. Énumération des insectes Lépidoptères de la Belgique. — *Mémoires de la Société royale des Sciences de Liège* **2**: 1–35.
- Gielis C. 2003. *World Catalogue of Insects Volume 4. Pterophoroidea & Alucitoidea (Lepidoptera)*. — Apollo Books, Stenstrup. 198 blz.
- Gielis C. 2013. Fauna Europaea: Pterophoridae. — In: Karsholt O. & van Nieukerken E. J. (Eds), Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. — *Fauna Europaea version 2.6*, <http://www.fauna-eu.org>.
- Karsholt O. & Gielis C. 1995. The Pterophoridae described by J. C. Fabricius, with remarks on type material of Fabrician Lepidoptera (Insecta). — *Steenstrupia* **21**(1): 31–35.